

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Prima ac certa in hac questione conclusio statuitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

QVÆSTIO II.

An ratio Entis à se, siue Essentia Dei metaphysica, Attributa diuina metaphysice transcendat, ac proinde hæc ab illa solum inadæquate distinguantur, ratione huius non mutue inclusionis Essentia in Attributis.

QUÆSTIONEM ingredior non satis tritam, pro cuius tamen decisione d. g. de Trinit. qu. i. semina ieci non pauca: Dum, an personalitates rationem entis substantiui metaphysici habeant, ac proinde ratio eiusmodi entis pro Personarum numero in Trinitate multiplicetur: profusa questione examinavi.

CERTAMEN I.

Communior sententia, & pro nostra decisione obseruationes.

1 Dixi præsentem questionem non satis tritam: quia nec quantum satis est video à Doctoribus disputatam; sed cursim, vel suppositum potius prædicatum entis à se in omni prædicato diuino, formaliter imbibit, idque satis verosimilibus rationibus: Cum non minus, quam Dei Essentia, reuera à nullo efficienti principio sit, esseve possit. Secundo: quia Attributa diuina, vera, & realia Attributa, & formalitates Dei sunt, neque solum ratione nostra architectata, & physice repugnantes: ergo Attributa omnia, formalitatesque diuina, entia omnino realia formaliter in seipsis metaphysice sunt. Probatum consequentia: quia, quidquid nec physice repugnat, neque solum rationis beneficio existere obiectiue potest, ens reale etiam metaphysice est. Iam verò, si ens reale metaphysicum, quodvis Attributum est, increatum subinde, & à se ens erit, cum non sit ens creatum: quandoquidem nihil creatum, & ab alio identificari cum Deo potest, sicut eius Attributa physice, & verè Deo identificari citra dubium est. Tertio: Attributa omnia, & singula sunt perfectiones, habentque de suo conceptu Bonitatem: ergo & de suo habent entitatem, seu entis metaphysici prædicatum. Cuius Bonitas, metaphysice proprietas est. Quarto: habent etiam de suo genere, & formali conceptu infinitatem, quæ sine entis ratione esse non potest. Quinto denique: Attributa diuina non sunt de suo conceptu nihil metaphysicum: ergo aliquid metaphysicum, diuinum quidem, & à se. Hæc pro communis sententia.

2 Pro apertiori verò questionis huius, & verosimilioris sententia decisione obseruandum hic erit, quod d. g. de Trinit. præfat. quæst. i. obseruabamus: Nempè ens reale metaphysicum dupliciter vsurpari. Primo latissime, prout omnia entia, & prædicata realia complectitur, atque ad conuertentiam, cum eorum possibilitate, seu non repugnantia, dicitur, atque enti rationis, seu chimæ directæ, & immediate opponitur: siue, dum actu est, formalis existentia sumitur sit, atque, dum possibiliter solum est, & consideratur, sit potentia logica solum existentie suæ, etiam metaphysice loquendo: quemadmodum concipitur à nobis prædicati existentie possibilitas: quæ non est formalitatis obiectæ, & conceptæ adhuc, differentia, sed statum formalitatis eiusdem. Secundo modo: Ens reale metaphysicum vsurpatur strictius, non solum pro non repugnantia, seu possibili, sed pro formalitate essendi metaphysice, siue pro existentia ipsa, siue actuali, & actualiter exercita, quæ possibili-

ter, seu possibili: quo pacto potentiam logicam essendi eam nuper nominabamus. Atque ea acceptione id solum prædicatum ens reale metaphysicum erit, quod sit esse, siue existentia in statu alterutro, siue possibili, in quo ordinem logicum ad existentiam, quæ ipsamet formalitas ipsius est, enti huic strictè metaphysice tantummodo concedebamus ibidem: licet, latiori modo, & usurpatione illa entis realis, metaphysica entia ea omnia prædicata, quæ vndequecumque existerent non repugnant metiò nominentur.

3 Id patet vt ibidem obseruabamus in Scōrica, & nostra opinione metaphysica de abstractione entis adæquata, ab omnibus rerum differentiis, & prædicatis realibus, quibus ad vnamquamque eorum constituendam, atque ab aliis omnibus distinguendam contrahitur, & quasi reuincitur. Neque enim Scorus, vel nos, cum ea prædicata differentialia reipsa vera, & realia esse, ac minime per rationem solum ficta faciamus, ea repugnantia aut chimærica implicatorie fatemur. Sed ea tamen non ita habere in suo formali conceptu esse, vt, cum actu exercitè esse concipiuntur, existentia sibi formaliter, & metaphysice intrinseca sint, & existant: Cum autem concipiuntur esse non exercitè, potentia logica formaliter metaphysice sint ad sui existentiam, sed ad existentiam Essentia diuinæ cum ipsis identificata, ex qua, seu qua, iure identitatis illius ipsa existant: Ac proinde cum illa, vt subiectum metaphysicum comparantur. Inde eis late sumptum, ens adiectiue, seu adiectiuum metaphysicum. Ens verò strictè sumptum, ens substantiuum, & neutrum metaphysicum (quo pacto idem quod esse, seu entitas metaphysice est) appellabamus præfat. citata. Vnde etiam constat duabus acceptionibus similibus nihil, vsurpari debere: & adiectiue, & substantiue, seu late quidem, & strictè. Cum enim nihil enti contradictorie, & immediate opponatur: totidem modis, quot ens, cui opponitur, necessariò dicitur.

4 Denum obseruandum est, Ens reale omnium ferè Philosophorum, & præcipue Aristotelis sententia analogice dici de Substantia, & Accidenti: in qua principale analogatum est ens, quod substantia est, quia hæc solum absolute, & per se est: Accidentis vero non absolute, & per se, seu in se est, sed solum in alio, ac proinde non absolute ens, sed entis ens est, atque ab Aristotele, & Philosophis dicitur entis ens, vt in suo conceptu, & nomine imbibitam habere entis, seu entitatis suæ inferioritatem denotetur: quippe quod in eis à conceptu dependentia, ac subinde ordinis ad absolutum, & principale ens, quod est Substantia, abstrahere nequeat, atque ita quidem in entibus accidentalibus physicis res habet, vt fuscè in controuersis Dialecticæ, & Metaphysicæ docuimus, cursimque d. z. q. vi. cert. dicebamus. Inde vero accidentia, & proprietates metaphysicas, atque essentia reipsa identificatas metaphysice loquendo entis accidentalis admodum, vt summum videtur esse censendum: vt illa ens absolute, & simpliciter dicenda sit: quia Essentia sola metaphysice rei substantia ac per se, & in se ens, & existens metaphysice est: reliqua vero accidentia, seu proprietates metaphysice ipsius, non aliter, quam entia illius, ac proinde entis entia, & secundum quid entia metaphysice habentur, & sunt: licet physice loquendo Substantia reipsa sint, cui identificantur.

CERTAMEN II.

Prima, ac certa in hac questione conclusio statuitur.

1 His positis, prima Conclusio sit. Attributa diuina Essentiam metaphysicam Dei, seu rationem entis, vel (quod idem est) Substantia à se, in quo illa consistit, nullatenus formaliter metaphysice in se imbibunt: quare nec Essentia metaphysica Dei, diuina Attributa transcendit, neque hæc ab illa inadæquate solum distinguuntur, vt includens ab inclusio. Conclusio certa à nobis in titulo certaminis dicitur. Non absolute quidem, sed ex suppositione eorum, quæ satis probata videntur, quæst. i. Nimirum, vera & realia Attributa in Deo dari, ac proinde

proinde, quorum obiectiui conceptus idem omnino formaliter, & metaphysice non sit, cum conceptus Essentia metaphysice Dei; vt non prescindentes, atque mutuo hæc omnia alia in aliis incidentes volebant. Eius enim opinionibus confutatis, atque opposita illis nostra sententia statuta, certa, & inuitabili (quantum assequi possum) consequentia præfens conclusio deducitur: vt ex subiectendis eius probationibus aperte constabit. Tum à Patrum testimonio, quæ eadem pro hac conclusione, atque pro illa militante sententia. Tum ex discursibus & rationibus, quæ sunt utrique communes, licet ad hanc conclusionem probandam aliquali extensione habeant opus.

2. Ergo probatur ex Patribus, quos pro nobis qu. 1. recitabamus, & citabamus. Etenim docent Nyssen. ad Ablan. *Quod non tres Dy.* Et lib. poster. de Trinit. ad Eustach. Damasc. 1. de Fide cap. 4. Cyril. 1. 1. Thesaur. citati. qu. 1. cert. 3. n. 3. & recitati d. 2. q. 2. cert. 3. n. 2. diuina nomina, quæ omnia attributalia esse censent, non significare naturam, seu Substantiam, & Essentiam metaphysicam Dei, atqui si Attributa quæ eis nominibus significantur formaliter obiectiue Essentiam Dei, siue idemmet prædicatum entis à se, quod est metaphysice eius essentia, in se imbererent, non possent non ea nomina illud prædicatum entis à se, siue Essentiam Dei significare: ergo Ens à se, siue Essentia metaphysica Dei in attributis formaliter, & ex parte obiecti metaphysice non imbibitur. Minor est. constans. Tum quia nomen, quod significat hominem, nequit non prædicata hominis essentialia, videlicet animal rationale significare; licet non adeo ex parte obiecti distincte, atque vocibus illis duabus, atque vniuersum nihil significari potest, quin eius essentia tota significetur, ac proinde ea omnia, quibus essentialiter constat. Sicut enim sine eis omnibus esse in se, physice, & realiter nequit, ita neque eis omnibus non conceptis, & significatis potest intentionaliter esse, aut significari.

3. Adde ita Patres Attributorum nomina non significare Dei Naturam, & Essentiam docuisse, vt eorum plures dixerint significare ea, quæ Natura, & Essentia Dei insunt, & circa illam, metaphysice nuntium, sunt. Ita Damascen. Nyssen. citato loco de Trinit. ad Eustach. Patresque plures citati d. 2. quæst. 2. certam. 3. num. 2. nupteque citatus Cyril. 1. 1. Thesaur. vbi post medium ait: Attributa diuina accidentia Naturæ, & Essentia Dei esse censenda: siquæ à nobis necessario concipi, vt recitabamus quæst. 1. certam. 3. num. 3. ex quibus ea instruitur ratio; Attributa diuina secundum suam totam formalitatem Substantia, Naturæ, & Essentia diuinæ, siue prædicatum entis à se, insunt ac veluti accidentia circumstant, & afficiunt: atqui Essentia, & Natura metaphysica diuinæ, seu prædicatum entis à se, nequit adhuc concipi sibi inhærens, siquæ circumstant, atque velut accidentis afficiens: ergo prædicatum entis à se, seu Essentia diuinæ formaliter in Essentia Attributorum non est. Patet consequentia: quia, si essentialiter vnumquodque Attributorum imberet in formalitate, & conceptu obiectiuo suo prædicatum entis à se, in quo Dei Essentia metaphysica consistit, nequirit e conceptu, & Essentia sua inesse Essentia Attributorum vllum, vti eius accidens, quin Essentia, seu illud ens à se, sibi ipsi inesset, atque sui ipsius accidens foret. Nec valet inesse in adequatè Attributa Essentia, vt eius accidentia metaphysica, secundum formalitatem, quam supra prædicatum entis à se dicunt Nam de ea formalitate redibit quæstio, an imber prædicatum illud entis à se, vt mox persequar: Insuper: quod in adequatè solum tale est, non dicitur absolute tale. Cum tamen à Patribus accidentia Essentia, Attributa omnia absolute dicantur.

4. A ratione probatur Conclusio primò; quia Attributa Essentia metaphysice Dei sunt proprietates metaphysice illius possessiue: ergo omnino distinctæ ab illa sunt in conceptu suo formali metaphysico, nihil enim sui ipsius possessiue, neque in adequatè esse potest. Patet: Nam ego meus possessiue, adhuc in adequatè esse non possum, sed mihi nihil aliud sum quam ego. Secundo: si Attributa v. g. voluntas, seu Amor in adequatè solum distinguantur ab Essentia metaphysica Dei, quia Essentiam formaliter, & essentialiter metaphysice imbibunt, & aliquid addunt; inquiri: an sint Attributa, & proprietates Essentia præcise secundum quod addunt, vel etiam se-

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

cundum Essentiam, qua essentialiter constant? Si Primum: ergo Attributa, qua talia Essentiam in se formaliter non imbibunt. Si secundum: ergo non minus participat Essentia rationem Attributi, & proprietatis respectu sui, quam partialis formalitas, quam addit Attributum, & proprietates Dei supra Essentiam, quam formaliter metaphysice in sua essentia claudit: quod repugnat, etiam concipi. Nam proprietates id cuius est proprietates in obliquo, & tanquam terminum sui solummodo dicere potest; non in recto, vt necessario dici deberet, si proprietates adhuc partialiter esset.

5. Tertiò: vel illa formalitas, quam supra imbibitam Essentiam Dei attributum addit, imbibit etiam Essentiam formaliter, vel secus. Si non imbibit, ergo non est opus vt prædicatum entis, seu substantia à se, in quo stat Essentia Dei metaphysica, transcendat omnem diuinam formalitatem: cum illa formalitas diuina sit sine ea transcendentia. Si ea etiam illud ens à se formaliter, & essentialiter metaphysice imbibit: inquiram: an illud quod supra ens à se addere metaphysice debet (ne solus Essentia metaphysice, seu entis à se conceptus in attributis diuinis alteratur,) ac proinde nec in adequatè ab Essentia differant, sed omnino cum illa ex parte obiecti, & metaphysice identificentur (contra hæcenus probatum & in hac quæstione suppositum) Essentiam metaphysicam Dei rursus imbibat? & rogabo de addito supra Essentiam id ipsum, quod de primo atque rogationibus, & responsionibus in infinitum abibimus; ni tandem ad aliquam formalitatem diuinam deuenias, de qua, vt contendimus, non imbibere in se metaphysice prædicatum entis à se, siue Essentiam metaphysicam Dei fatearis: ac proinde neque hoc omnia diuina prædicata transcendere: sicut in simili de entis in suas differentias transcendentia, & transmutatione in logicis, & metaphysicis controuersiis, eius assertores in similem infinitam progressionem agebamus.

6. Ex hac vera ratione facile præcipui fundamenti aduerbia sententia, non solum solutio se se dat, sed ex instantia facta, omnimoda etiam euerio. Constat enim ex illa, licet Attributa diuina ab alio physice, & verè non sint, tamen non ita esse ens à se sicut est ens, seu substantia à se, in quo Dei Essentia metaphysica stat: sed esse entia à se metaphysica accidentalia essentia, & entia illi à se primario tali, in quo illa formaliter consistit. (Quemadmodum accidentia physica, quibus cum attributa respectu Naturæ, & Essentia diuinæ, Patres supra metaphysice componebant) licet entia sint, nominèque cum ente, quod in substantia est conueniant, in ratione autem formali non item. Iuxta quem theologizandi modum facile aliis responderetur argumentis. Nam sicut entia vera à se, vnumquodque in suo genere, attributa omnia sunt, ita, & bonitatem, & perfectionem, & infinitatem, in suo quæque genere, habent, ac non esse nihil apparet. Verum doctrina obseruationis illius, atque hæc inde petita obiectio non solutio, suam patitur difficultatem. Nam quidquid entis verè in Deo est, Substantia est, & esse æquale: neque enim verè in Deo est, seu perfectius, & principalius, atque aliud minus principale: quemadmodum in esse substantia, & accidentis physice inuenitur: ibi enim vera est, siue actualis, siue apertudinalis dependentia in essendo, vt, non nisi in substantia esse accidens possit, vel saltem suā naturā petat: ac proinde entis ens, & minus principale ens merito dicitur; Hæc autem in diuinis prædicatis omnino absunt: quare, licet ea in Substantia, & Essentia Dei inhærentia, velut accidentia physica metaphysice concipiamus; non tamen accidentia vera substantia diuinæ, ipsique vt talia, inesse possumus magis iudicare, quam vel Angelum puerum esse formosum, vel

Patrum æternum canum, & caluum senem: quia eos horum ad instar concipimus; quare altiore, verosimilioremque doctrinam requirunt earum obiectiui solutiones.
